

finnes behållit namnetz yttersta Runa $\mathfrak{F} \times \mathfrak{F} \mathfrak{t} \mathfrak{p} \mathfrak{n} \mathfrak{r} \times \mathfrak{h} \mathfrak{i} \mathfrak{t}$.» Av träsnittet (B 445) att döma, har fragmentet haft sin plats i närheten av U 891. Det är numera täckt av rappningen och oåtkomligt.

Inskrift (enligt B 445):

... $\mathfrak{f} \times \mathfrak{fapur} \times$

5

Framför ordet *fapur* 'fader' har gått ett mansnamn i ack., slutande på *f*, kanske *Ulf* eller *Olaf*.

893. Högby, Uppsala-Näs sn.

Pl. 163.

Litteratur: B 444, L 125, D 1:163. J. Bureus, Fa 6 s. 56 n:r 71 (Bureus' egen uppteckning), Fa 10:2 n:r 47 b, Fa 5 n:r 272, Fa 1 s. 62, Självbiografiska anteckningar (Samlaren 4, 1884, s. 82); Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta Ullerakerensia (1719), s. 330 f.; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 40; UFT h. 1 (1871), s. 63; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 104; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB); Handlingar i ATA 1925, 1935; Fornminnesinventering i Uppsala-Näs sn 1937—38 (hs i ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (Fa 10:2), kopparstick (F f 6 n:r 219); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (Peringskiöld a. a. och B 444); Dybeck a. a.; v. Friesen foto (UUB); J. Hansson (folkskollärare i Uppsala-Näs) foto (ATA).

Runstenen står i södra kanten av en liten körväg, som från Högby i östlig riktning går ut över åkrarna, o. 175 m. SÖ om de östligaste byggnaderna i Högby. Ristningsytan vetter åt N, d. v. s. åt vägen. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala».

Joh. Bureus har åtminstone två gånger studerat inskriften. Den 24 juni 1624 var han »til Måltijdz hoos dottren i Näs, uprestes Högby runsten». Bureus' äldsta dotter Magdalena (f. 1596, d. 1626) var sedan 1621 gift med komministern i Näs Jonas Benedicti Rudberus. Vid detta besök, på själva midsommardagen 1624, har alltså Bureus styrt om, att runstenen vid Högby blev rest. I sin anteckningsbok Fa 6 har Bureus upptecknat inskriften under överskriften »I Näs Propinquo». Senare har han tillagt: »Högby 16 Julii 1638». Fa 10:2 »I Näs propinquo vid Högby. 1638 15 Julii». Fa 5: »Högby». — I *Ransakningarna* (1677) meddelas, att »På Högby giärde står en steen påskrefuän.» — »Högby Runesten» stod enligt Peringskiöld »Emellan Högby och Fåcksta, näst wid en gårdzgård» (B 444 och L 125: »Högby»). — Dybeck: »Egnderna kring Högby och Staby äro rika på minnesmärken. De väldige ättehögarne vid Staby äro de förnämste. Flera hafva på sednare tider gått förlorade, deribland många stensättningar, hvilka sägas omgifvit runstenen, som ligger i ett dike mot Österängen. Han är sedan 1600-talet mycket kantstött, isynnerhet nertill». — Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869): »östligt från Högby». — Runstenen låg kvar i diket ända till sommaren 1925, då den genom folkskolläraren J. Hanssons försorg restes på av prof. v. Friesen anvisad plats. Herr Hansson meddelar i sin rapport: »Tills för c:a 50 år sedan plägade ortsbefolkningen vintertid färdas å nyssnämnda väg förbi runstenen. Där gjorde vägen en krök (ej synlig å kartan) åt norr till landsvägen Skärfälten—Uppsala. Vid bäcken finnas märken (brofästen?) efter en bro och på södra sidan en c:a 10 m. lång stensatt väg. Som denna går in i odlad åker, kan det vara fara för att den förstöres.»

Blågrå granit, men själva ristningsytan har en rödaktig ton. Höjd (över markytan) 1,60 m., bredd nedtill 1,55 m. Stenen har en rätt oregelbunden form, med v. kortsidan ungefär lodrät, men h. sidan i ojämna avsatser avsmalnande uppåt. I övre h. hörnet är ristningen något skadad genom avslagning. Ristningsytans bredd 1,15 m. Men ristningen täcker ej blott hela framsidan utan går även över kanterna på smalsidornas plan, särskilt på vänstra sidan. Ytan är någorlunda

Fig. 406. U 893. Högbý, Uppsala-Näs sn.
Efter teckning av Bureus.

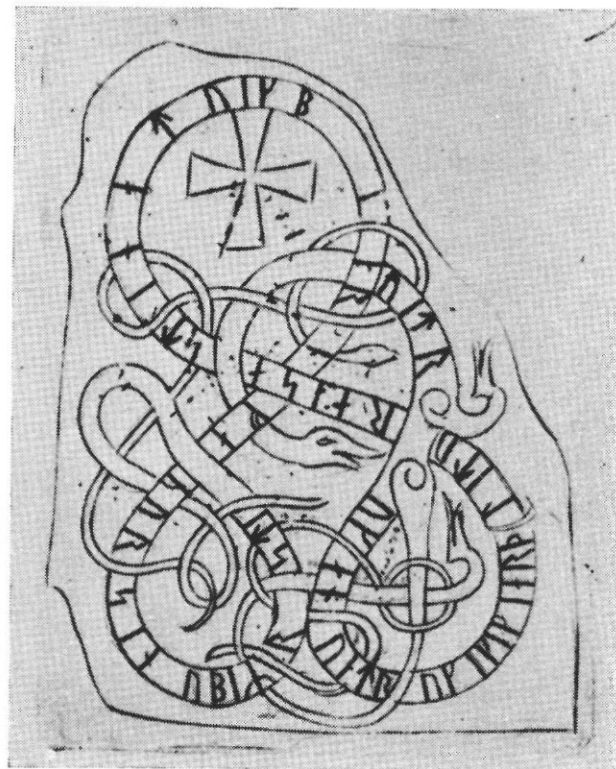

Fig. 407. U 893. Högbý, Uppsala-Näs sn.
Efter kopparstick av Bureus.

slät. Öpirs traditionella trecirkelsmönster är anpassat efter stenens oregelbundna form och förefaller därför ligga snett på stenytan. Mönstrets huvudaxel, genom korset nedåt, står i ung. 45° vinkel mot markytan. Ristningen är grund och delvis svår att följa. Framför allt gäller det om ornamentiken på högra sidan. Linjerna äro ganska ojämna. Runorna äro i allmänhet bättre huggna, djupare och tydligare än ornamentiken. En liten ormslinga upptill på v. sidan slutar blint, utan synbar början eller slut. Teckningen i B 444 med spiralavslutning förefaller osannolik. Ristningen har, utom det större korset upptill, fyra mindre konsekurationskors. Intet tyder på att de skulle vara inhuggna senare och av någon annan än ristningen i övrigt.

Inskrift:

· uitr · uk × anuntr · uk · ikikiarp · litu raisa · stin · at · uik - iarn · fapur · sin · ubir · risti
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Öyindr ok Anundr ok Ingigærð letu ræisa stæin at Vigbiarn, faður sinn. Öpir risti.

»Önd och Anund och Ingegärd läto resa stenen efter Vigbjörn, sin fader. Öpir ristade.»

Till läsningen: Tydligt sk vid inskriftens början. Sk efter 4 r är djupt och tydligt. Sk efter 6 k har formen av ett snedställt kors. De tre namnen i inskriftens början äro fullt säkra. 1 u är icke stunget; sannolikt icke heller 54 u. 16 och 18 k äro icke stungna; ej heller 40 k. Intet sk efter 26 u. 34 i är icke stunget. Vid r. 41 är ett stycke av stenen avslaget, och runan är alltså förstörd. Endast nedersta delen av en stav finnes i behåll, och denna är rak. Jfr dock 55 b. Intet sk efter 62 i, som är inskriftens sista runa.

Bureus (Fa 6 och Fa 10: 2): 15—22 iki · kiarp, 54—57 ubir. De små konsekurationskorsen har Bureus icke iakttagit. — Hadorph och Leitz (B 444): 15—22 ikkiarp, 36—45 atiuik - iarn, 54—57

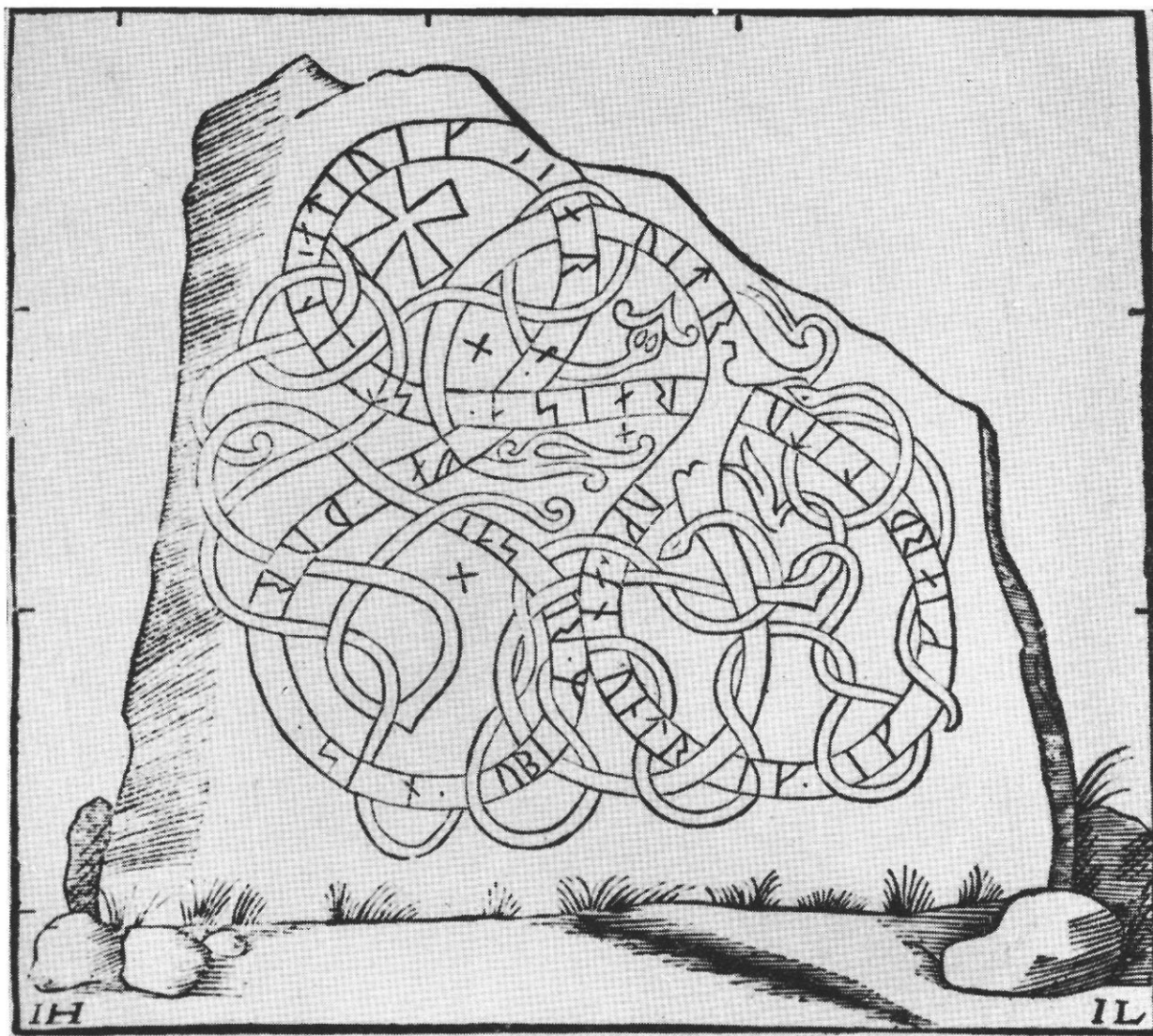

Fig. 408. U 893. Högby, Uppsala-Näs sn. Efter B 444.

ubir. Peringskiöld anmärker: »Förvthan Thorsmärket, hafwer Vbbir tecknat stenen med try Hedniska Kors, och kan jämföras med ritningen af Wigby stenen i Wakshalda Härad [B 407, L 213] och Säby stenen [B 405, L 215] samt Bälunge Runesten med 3. ägishielmar [möjl. avses B 454, L 133]. At Vbbir Runoritare, fordom haft sin boning i Nääs sokn här i Vlleråkers Härad, synes Vbby twenne hemman bära sit namn, och äfwen så två Vbby heman med en qwarn i Jumkils sokn; forvthan det at Vbbirs meste Sten-Ritningar finnas kring Vpsala i Vpland.» — Dybeck: 15—22 **ikkiairp**, 36—45 **at i uikbiarn**, 54—57 **ubir**. — v. Friesen: 15—22 **iki · kiarp**, 36—45 **at i uik-iarn**, 54—57 **ybir** (»osäker stungn.»).

Två söner och en dotter ha rest denna minnesvård efter sin fader, och de ha givit åt den i Uppsala-trakten flitigt verksamme Öpir i uppdrag att utföra ristningen. 1—4 **uitr** återger sannolikt namnet fsv. *Ønd*, isl. *Eyvindr*; se om ljudutvecklingen Sm 28, Sö 118. *Anundr* och *Ingigærð(r)* äro vanliga namn under vikingatiden. Om faderns namn *Vigbiorn* se U 662.

894. Söderby, Uppsala-Näs sn.

Pl. 162.

Litteratur: Upsala Nya Tidning ¹/₁₁ 1927; Handlingar i ATA 1927, 1935; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB).
Äldre avbildningar: J. Hansson foto (ATA); O. v. Friesen foto 1927 (ATA,UUB); G. A. Hellman foto 1935 (ATA).

Enligt av folkskolläraren J. Hansson i Uppsala-Näs år 1927 till prof. O. v. Friesen lämnade meddelanden har runstenen »en gång hittats i åkern v. om landsvägen Uppsala—Enköping so.